No. 2082 Zaterdag 1 December 1923. 40ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

Bureau van dit blad: St.Elisabeth's Gasthuis.
Administratie: St. Thomas-college.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f.0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

Immuniteit of Besmetting.

In October en November 1919 hebben wij in dit blad een reeks artikelen geschreven onder bovenstaanden titel.

Die kwestie is in den laatsten tijd eenigszins meer tot opheldering gekomen, hetgeen we voldoende reden vonden om er weer even op terug te komen.

Doch na vier jaren kunnen we niet verwachten, dat onze lezers nog een flauw begrip zullen hebben waar het eigenlijk om ging.

Daarom het volgende ter oriënteering.

In die dagen was hier door den Kol. Raad. de zg. *muskietenwet* in behandeling genomen, die beoogde hier onze muskieten, speciaal de gelekoortsmug, de *stegomyia fasciata*, de overbrenger dier ziekte, uit te roeien.

Nu gebeurde dat niet onder den indruk van een geweldige epidemie, want sedert 1909 was hier zelfs geen enkel geval van gele koorts meer waargenomen. Dat hadden we te danken aan de Amerikanen, die op Cuba en aan de Panama-zône die muskieten hadden uitgeroeid. Als gevolg daarvan was de gele koorts daar geheel verdwenen en deelden wij hier indirect in dezelfde voordeelen, omdat van daar de gele koorts hier steeds werd ingevoerd.

[illegible] met de uitvoering dier wet zouden gemoeid zijn en van den anderen kant dat men vooruit reeds met zekerheid kon voorspellen, dat toch in geen geval het doel dier wet — de totale uitroeiing der muskieten — hier zou kunnen bereikt worden, terwijl wij bovendien feitelijk toch reeds van de gele koorts bevrijd waren, was het te voorzien dat er bij de leden van den Raad niet veel animo zou bestaan om voor die wet hun stem uit te brengen. En zou geschiedde het, dat ze bijna in haar geheel werd afgestemd.

Het lid van den Raad C. S. GORSIRA JPEZN betoonde zich een fellen tegenstander dier wet, en kwam toen met een verrassend nieuwe theorie voor den dag, die door DR. WATERMAN, bacterioloog en toen Directeur van den Openb. Gezondheidsdienst alhier en de geestelijke vader dier wet, op wetenschappelijke gronden werd bestreden.

De Heer GORSIRA ontpopte zich zelfs als pleitbezorger voor die gevreesde muskieten.

„Curaçao en de Curaçaoënaars," zoo zeide hij, „verkeeren ten aanzien van de ziekte, bekend onder den naam van gele koorts, in een heel gunstige conditie. De Curaçaoënaar is immuun, mag gerust naar met gele koorts verpeste streken gaan, en zal die nooit krijgen; juist om die reden zal op Curaçao nimmer een koorts-epidemie kunnen zijn, die offers maakt onder de *inheemsche* bevolking...."

„Het is niet alleen de Curaçaoënaar; ook de buitenlander, die zich hier eenige jaren neerzet, zal het groote voorrecht genieten immuun te worden.... alleen door de muskieten....."

„Wij hebben een kostelooze inenting tegen de gele koorts door de muskieten en daarbij worden geen offers geëischt...." „Ik vrees dat door de voorgestelde verandering (van de muskietenwet) wij en de buitenlanders, die zich hier vestigen, in een veel slechter conditie zullen komen...." [illegible] muskieten zullen wij over eenige jaren instede van een immune, een voor gele koorts vatbare bevolking krijgen, waarop van de kust overgebrachte virulente muskieten hoogtij zullen vieren."

Dr. Waterman bestreed die theorie als volgt:

„Voor mij staat de immuniteit der Curaçaosche bevolking tegenover gele koorts wetenschappelijk nog niet geheel vast, al ben ik geneigd mij neer te leggen bij de ervaring die dit leert.

„Doch aangezien het een onmogelijkheid is, dat men tegen een ziekte wordt geïmmuniseerd door een muskietenbeet als zoodanig, — een immunisatie, die slechts te weeg is te brengen door een natuurlijke en kunstmatige *besmetting* zelve —, schiet er niets anders over, dan dat men tot het besluit zou moeten komen, wat men niet gaarne zou willen uitspreken, dat zich hier op Curaçao endemisch (inheemsch) gele koorts voordoet."

Nog duidelijker formuleerde Dr. Waterman zijn meening bij de repliek.

„Als men aanneemt dat de Curaçaoënaars immuun zijn voor gele koorts door steken van muskieten, moet men ook consequent aannemen, dat die muskieten die ziekte hebben doorgemaakt en dat men dan logisch ook moet toegeven, dat de gele koorts permanent op Curaçao heerscht."

Werkelijk indruk maakte de verklaring van Dr. Evertsz, hier geboren en sinds 25 jaren hier als medicus werkzaam, dat hij nog nooit, ook niet van andere doktoren gehoord had, dat Curaçaoënaars ooit door gele koorts waren aangetast. „Bovendien, zeide hij, ben ik er zóó zeker van, dat een Curaçaoënaar, niet vatbaar is voor gele koorts, dat ik mij gerust aanbied mij door een virulente (besmette) muskiet te laten steken, zóó overtuigd ben ik er van, dat ik de ziekte niet zal krijgen." En ten slotte: „misschien heerscht de ziekte hier endemisch, maar dan in een goedaardigen vorm, waardoor de bevolking immuun [illegible]

Dr. WATERMAN hield zich aan de *medische* theorie, verwierp de theorie van den Heer Gorsira, nl. dat de bevolking hier immuun wordt door de herhaalde muskietenbeet, een theorie, die de Heer G. niet bewijzen kan, en verklaarde niet te gelooven aan de invloed van kleur of ras.

Doch op dit laatste baseerde zich de Heer G. ook volstrekt niet. Immers ook een Europeaan, mits hij lang genoeg hier verblijf heeft gehouden, wordt even immuun als de geboren Curaçaoënaar, waaruit van zelf blijkt, dat het hem niet zit in het ras of de kleur, maar eenvoudig in het langdurig verblijf hier in de tropen.

Dit feit van een *natuurlijke* door langdurig verblijf in de tropen *verworven* inmuniteit staat vast. Doch een goede wetenschappelijk verklaring ervan ontbrak.

Dr. EVERTSZ raakte de oplossing even uit de verte aan, meende dat „de ziekte hier wel inheemsch is, maar dan in goedaardigen vorm."

De Heer Gorsira wees als de oorzaak aan: de muskiet, de niet-virulente, d.w.z. de muskiet, die geen giftstof aan een gele koorts lijder ontnomen heeft.

Dr. Waterman beschouwde het wetenschappelijk onmogelijk, dat de beet van een muskiet als zoodanig (dus van een niet-virulente muskiet) immuun kan maken.

Wij hebben toen zelf in de genoemartikelen naar een wetenschappelijke verklaring gezocht.

Men moet toch zeker aannemen 1o. dat een muskietenbeet als zoodanig toch nog wel iets anders is als b.v. de prik van een sterielen naald.

Want de steek van onze mug, de *stegomyia*, veroorzaakt jeuk, plaatselijke opzwelling van de huid, bij nieuwaangekomenen lichte koorts. Een zekere gifstof, hoe gering en zwak dan ook, moet dus in het bloed gekomen zijn.

Het einde van een roover.

De New-Yorksche correspondent van *Het Handelsblad* vertelt:

Ware Francisco Villa eenvoudig een bandiet geweest, een „highway robber", die nu en dan een veeboer om het leven bracht, een kudde paarden stal of smokkelde en een enkelen Amerikaan in den binnenzak greep, dan had men zijn doodsbericht vermeld gevonden in vier regels, onder de laatste executie in Sing-Sing.

Maar Villa was geen gewoon bandiet. Afgezien van den generaalstitel, dien hij zich toeëigende, bezat hij een reeks van eigenschappen die hem, indien hij een opvoeding en een Europeesch milieu genoten had, tot een groot man hadden kunnen stempelen, voor wien een bewonderend nageslacht bronzen standbeelden zou hebben gegoten. Hij had de gave om volgers te lokken en te organiseeren. Hij was gewetenloos. Zijn laatste argument was een revolverschot en kwam vroeg genoeg om risico en tijdverlies te voorkomen. Hij wist grootere krachten dan de zijne voor eigen doeleinden te buiten.

Villa's karakter is zoo gecompliceerd — althans naar de meening zijner verzamelde kroniekschrijvers — dat aan elk zijner daden een verscheidenheid van motieven ten grondslag kan worden gelegd. Zelfs over zijn dood loopen de lezingen uiteen. De een zegt, dat zijn secretaris hem vermoordde. Een ander wijt zijn ongeluk aan de bloedwraak van een familie. Weer een ander schrijft den moord toe aan politieke beweegredenen, en verzekert dat Villa beu van het vreedzame boerenbedrijf, dat hij sedert zijn verzoening met Obregon in 1920 had geleid, opnieuw gereed stond om bij de aanstaande verkiezingen zijn macht te doen gelden.

Als jong cow-bow koos hij de bandieten carrière. Sommigen vertellen, hoe hij onder het kaartspel een officier overhoop schoot en de wijk moest nemen en hoe hij langzaam opklom tot rooverhoofdman door de week en een persoon van invloed op Zon- en politieke feestdagen. Een ander verhaal brengt hem in doodelijk conflict met een jong aristocraat, die Villa's zuster zou hebben beleedigd. Villa zelf gaf aan deze voorstelling van zaken de voorkeur. Hoe het zij van dit oogenblik af aan werd het zijn taak om het rooversbedrijf op te voeren tot een kunst van eerbiedige proporties.

Hij stal vee aan weerszijden van den Rio Grande en smokkelde beurtelings van Mexico naar Amerika en van Amerika naar Mexico. Hij kreeg het aan den stok met de Mexicaansche regeering van Diaz en met de Amerikaansche gouvernementen van Taft en Wilson. Diaz zette een prijs op zijn hoofd. Maar met een Napoleontisch gebaar schreed Villa op een morgen alleen en ongewapend over het marktplein van Chihuahua en tartte de bevolking om de hand op hem te leggen. En niemand die zich verroerde en die niet in zijn hart de vertooning toejuichte. De revolutie van Madero van 1911 tegen het bewind van Diaz gaf Villa zijn eerste kans om engros op te treden en om in het voorbijgaan af te rekenen met een regeering die hem naar 't leven stond. Hij heesch derhalve de vlag van het patriotisme. Als goed schutter en leider van goede schutters bemachtigde hij een generaalstitel en wat later het gouverneurschap van den staat Chihuahua. Maar Madero moest het veld ruimen voor Huerta en Huerta moest wijken voor Carranza. En op dat tijdstip had Villa voldoende staatmanskunst opgevangen om zich aan zichzelf te openbaren als de aangewezen redder en dictator van Mexico. Had hij als gouverneur van Chihuahua niet 50 scholen gesticht en zijn soldaten aan het werk gezet om wegen, trams, electrisch licht, telephonen, waterleidingen aan te leggen? Wel is waar, niet geheel uit maatschappelijk enthousiasme, maar omdat hij uit ervaring wist, dat „een leegloopende soldaat" een oorlogvoeren denkt. Ook waren zijn financieele experimenten niet overgelukkig geweest. Maar dat waren bijkomstigheden.

En zoo geschiedde 't dat de patriot Villa ten oorlog trok tegen den patriot Carranza, die met erkenning door Amerika en tevens met Amerika's toestemming Mexicaansche troepen over Amerikaansch gebied wist te voeren teneinde Villa in den rug aan te vallen. Villa werd verslagen. Het was Obregon, de tegenwoordige president, die hem aan den haal joeg en die er een arm bij inschoot. Villa vluchtte, verbitterd tegen Carranza en tegen de Amerikanen en zinnend op wraak. Zijn kans kwam in Maart 1916, toen hij met een 1500 man de Amerikaansche grens overtrok en het stadje Columbus in New Mexico overrompelde. Zeventien Amerikanen vielen onder zijn geweld. Het resultaat was de Amerikaansche strafexpeditie onder Pershing in Mexico, die negen maanden duurde, Amerika 100.000.000 dollar kostte en den onwil opwekte van president Carranza, die Villa met eigen middelen had willen straffen en de expeditie als een schending der Mexicaansch souvereiniteit beschouwde.

Intusschen was Villa opnieuw ontsnapt en zon op middelen om Carranza alsnog uit den weg te ruimen. De revolutie van 1920 voorkwam hem. Carranza werd vermoord en Obregon nam de leiding. En Villa meende dat het oogenblik nu was aangebroken om vacantie te nemen. Het ging hem niet moeilijk af. Hij bezat groot respect voor Obregon. Zijn dramatische ontvankelijkheid stemde hem vriendelijk tegenover den man, die een arm had verloren in zijn poging om hem, Villa te overwinnen. En zoo kondigde Villa zijn voornemen aan om het rooversbedrijf aan kant te zetten. En Obregon, die zijn Pappenheimer's zwakke zijde kende, kwam persoonlijk en ongewapend naar het kamp van Villa om over de voorwaarden te onderhandelen. Villa, de roover, was tegemoet komend. Hij vroeg en kreeg, een „schadevergoeding" van 2.000.000 dollar voor zich en zijn bende. En ter aanmoediging zijner vreedzame bedoelingen liet hij zich een boerderij schenken om zijn dagen in noesten arbeid te slijten. Daar boerde hij drie jaar lang. Een aureool groeide om zijn slapen. Een kogel, zijn eigen geliefkoosde argument, onderbrak zijn schilderachtige levensloop. Reeds begon hij zich achter zijn ploeg te vervelen. Nieuwe plannen rijpten wellicht in zijn ongeschoren hoofd. Nieuwe banen openden zich nog voor zijn talent! De zetel in Mexico City zou opnieuw bestreden worden. Nog was Mexico niet door Washington erkend. Welk een kans voor den reaal-patriot, Francisco Villa.

Hij was het ideaal van de kleine ongeletterde landlieden, die hij liet deelen in zijn buit, omdat hij er zelf geen raad mee wist. Zij vlogen op zijn wenken. Wie niet vloog, stierf onder zijn revolver. Bijwijlen kenden zijn edelmoedigheid geen grenzen. Als gouverneur van Chihuahua onteigende hij met een enkele pennestreek 17.000.000 acres land van de grootgrondbezitters en verdeelde het onder de boeren. En niemand die hem om vergoeding dorst vragen.

Zij noemden hem „Robin Hood" de de landlieden. Zij bewonderden en vreesden hem, en begrepen hem, want zijn methode en gedachten waren van kinderlijk eenvoud en helderheid. De Amerikaan generaal Scott (die tot zijn groote vrienden behoorde) zond hem op een goeden dag de oorlogswetten der Haagsche Conventie. En Villa stuurde ze hem per keerende post terug met de vraag: „Wat is het verschil tusschen de beschaafde en andere oorlogsvoering?" Hij hield slechts het doel in 't oog. Hij hield van tooneelgebaar zoolang het hem niet in snelheid of doeltreffendheid belemmerde. Hij was een practisch man, die zijn leven in het zadel doorbracht nuchter, zakelijk én soms kinderlijk naïef. Hij leverde het type voor tallooze Amerikaansche comedies, waar de Mexicaansche korporaal den Mexicaansche sergeant overhoop schiet en van uniform verwisselt onder het uitspreken van de woorden: „De generaal is dood. Leve de generaal!" Aan zijn graf razen zijn volgers om zijn erfenis. Het rumoer moet hem niet vreemd zijn.

2. Het broedsel (de afstammelingen) van een virulente muskiet zal toch zeker meer giftstof bevatten dan van een anderen, die nooit met een lijder in aanraking is geweest, en dus bij een steek ook wel meer kwaadaardig effect hebben. Waarom zouden dus zulke steken niet een lichten of zwaren aanval van koorts kunnen ten gevolge hebben, die bij herhaling toegepast, ons immuun maken?

***

Tot zoover stonden de zaken in November 1919.

Dat de theorie van den Heer GORSIRA nog niet zoo onwetenschappelijk was, is nu in den laatsten tijd gebleken uit het betoog van Dr. C. Bonne, bacterioloog en vroeger Directeur van den Gezondheidsdienst in Suriname, thans geneeskundige van de Bauxiet-Mpij. te Moengo (in Suriname), welke plaats hij geheel muskietenvrij gemaakt heeft.

In 1919 beschreef Dr. Bonne een aan *dengue* verwante ziekte in Suriname: een endemische koortsige ongesteldheid, die veel overeenkomst vertoont met de vijfdaagsche of koorts van van der Scheer, de zesdaagsche koorts der Panamakanaalzône en de zevendaagsche koorts van Rogers. De volwassen inheemsche bevolking (Negers, Mulatten, enz.) is daartegen ten minste relatief immuun. Bij voorkeur worden sinds korten tijd in de kolonie gekomen Europeanen, Amerikanen en Javanen aangetast. De jonge kinderen der inheemsche bevolking zijn niet immuun en maken op typische wijze de ziekte door.

De echte dengue kan worden overgebracht van mensch op mensch door de Stegomyiamug, hetzelfde insect, dat de gele koorts verspreidt.

De vraag rijst of deze mug, die in Suriname zeer veel voortkomt, nu ook voor de besmetting met de Surinaamsche *dengue* verantwoordelijk moet worden gesteld.

Dr. Bonne deelt nu in het *Geneeskundig Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië* (deel 63, aflevering 3) eenige epidemiologische waarnemingen mede, die tot een bevestigend antwoord op deze vraag bijdragen.

„Sinds twee en half jaar is te Moengo, een Amerikaansche onderneming in het binnenland, onder de bevolking slechts één enkel geval der *dengue*achtige ziekte voorgekomen, bij een Amerikaan, 2 dagen na aankomst uit Paramaribo. In diezelfde twee en een half jaar kwamen herhaaldelijk gevallen voor te Paramaribo en op andere plaatsen in de kolonie. Nu bestaat de bevolking te Moengo behalve uit Surinamers uit Amerikanen en Javaansche immigranten. Leden van de twee laatste groepen blijven te Moengo, in tegenstelling met de Surinamers, die geregeld te Paramaribo komen of met lieden van daar worden uitgewisseld. Te Moengo werken Javanen en „Creolen" dooreen en bestaat er ruimschoots gelegenheid tot contactbesmetting.

Desondanks zijn de nieuw aangekomen Amerikanen en Javanen vrij van besmetting gebleven.

Dr. Bonne vraagt zich af: waarom blijven deze menschen te Moengo vrij van de ziekte? Waarom kregen Amerikaansche employé's van dezelfde maatschappij de ziekte wel te Paramaribo en niet te Moengo? Aanraking met de buitenwereld is er genoeg: waterpokken en kinkhoest b.v. worden wel te Moengo ingevoerd. Een verspreiding door de Stegomyia-mug zou aanstonds de oplossing geven, want Moengo is de eenige nederzetting van beteekenis in Suriname waar geen Stegomyia's zijn. Paramaribo krioelt daarentegen van Stegomyia's. De Stegomyia's, die te Moengo door de booten uit Paramaribo worden aangebracht, kunnen er geen vasten voet krijgen, omdat men de broedplaatsen regelmatig weet op te ruimen, hetgeen in een kleine plaats met waterleiding niet moeilijk is.

In dit verband roert de schrijver ook het gelekoortsvraagstuk voor Suriname aan. De laatste epidemieën heerschten in 1902 en 1908. Er heeft zich toen het gewone verschijnsel voorgedaan, dat de Surinaamsche bevolking niet of tenminste niet op typische wijze werd aangetast, terwijl de slachtoffers vielen onder de vreemdelingen. Men vraagt zich af, waar ten slotte die immuniteit der inheemsche bevolking vandaan komt?

Gewoonlijk wordt deze verklaard door aan te nemen, dat er tusschen de epidemieën onder de inheemsche bevolking licht verloopende gevallen voorkomen, die haar en ook de vreemdelingen, die reeds langen tijd gevestigd waren, zouden immuniseeren. Maar het is toch wel vreemd, volgens den schrijver, dat zulke lichte gevallen zelden of nooit met den vinger kunnen worden aangewezen. Waar nu in Suriname een ziekte (dengue) voorkomt, die epidemiologisch zoo groote overeenkomst vertoont met gele koorts, vraagt men zich af of deze ziekte niet voor de theoretische lichtverloopende gelekoortsgevallen zou kunnen worden gesubstitueerd. Er zijn meer gevallen bekend, dat immuniteit voor de ééne ziekte ontstaat na het doormaken van andere verwante ziekte."

Zooals men weet, komt ook hier op Curaçao de *dengue* voor. Of het proces van deze ziekte, zooals ze hier vóórkomt, ook zoo nauwkeurig is nagegaan, zooals door Dr. Bonne in Suriname, weten wij niet.

In ieder geval bewijzen de onderzoekingen van Dr. Bonne voldoende om aan te nemen dat *dengue* en gele koorts min of meer met elkander verwant zijn, en dat men dus in die koortsaanvallen van de dengue (veroorzaakt door dezelfde *stegomyia*, de gelekoortsmug) het immunisatieproces tegen de gele koorts heeft te zoeken.

De dader, die de Heer Gorsira met de vinger aanwees, en die ons immuun maakt, blijkt dus zoo waar wel degelijk de gelekoortsmug, de *stegomyia* te zijn.

De goedaardige vorm der ziekte zooals Dr. Evertsz vermoedde dat ons immuun maakte, is dus te zoeken in de koortsaanvallen van de *dengue*.

De Vlootwet verworpen.

Met 51 tegen 49 stemmen is de Vlootwet verworpen. Tien katholieke Kamerleden hebben tot dien val medegewerkt. Alles wat *links* was, vrijheidsbonders en vrijzinnig democraten, communisten en socialisten, heeft in roerende eensgezindheid **tegen** gestemd. Het ging minder om de Vlootwet als wel tegen de Coalitie. Nergens werd het zoo duidelijk gezegd als op den avond der stemming in een vergadering in Den Haag van de afdeeling van den *Vrijheidsbond*, waarin de Voorzitter, de Heer Merens, volgens het verslag van de *N. R. C.* rondweg verklaarde: „de Vlootwet is verworpen, maar dit is niet het belangrijke; het belangrijkste is het verbreken der Coalitie, die ons land regeerde." Nog duidelijker zeide dezelfde spr. het op het slot: „Het ging niet om de Vlootwet, maar om de Coalitie, die de meerderheid niet heeft gewild. Daarom is er voor ons reden tot juichen."

De anti-revolutionairen en christ.-historischen hebben allen, zonder uitzondering, vóór de vlootwet gestemd. De katholieke partij was verdeeld. De meesten lieten zich door het defensiebelang, door de veiligheid van den Staat, leiden. Een kleiner gedeelte hield meer den slechten staat van 's lands financieelen toestand, en de bezuinigingsidee in het oog. De sterkste argumenten tegen de Vlootwet heeft zeker het katholieke kamerlid MR. VAN SCHAIK geleverd.

Over het algemeen is de *liberale* pers niet zoo bijzonder ingenomen met den uitslag dezer stemming. Vooral om de politieke gevolgen, die er uit geboren worden. Men kan gerust zeggen, dat er een politieke chaos het gevolg van zal zijn. Geen enkele politieke partij heeft voldoende meerderheid achter zich om te regeeren.

De liberale *Nieuwe Crt.* schrijft in haar artikel over de houding der linkerzijde bij de verwerping der Vlootwet:

„Daar (ter linkerzijde) zouden we toch niet ongaarne éénen enkelen het onafhankelijke standpunt, dat MR. VAN SCHAIK ter rechterzijde innam, hebben zien volgen; die tegenstemming zonder uitzondering heeft een bedenkelijk luchtje van partij-politiek."

Inderdaad!

Het liberale *Utrechtsche Dagblad* zegt niet minder duidelijk, dat het linksch, *„bij deze vlootwet samengekomen uit politieke doelmatigheidsoverwegingen*, te eenenmale ontbreekt aan cement voor positieve samenwerking."

De *N. R. Ct.* (lib.) betreurt het, dat de zaak van de vloot door de verwerping zoo slecht is gediend.

„Ware het ontwerp, waarbij op het oogenblik geen haast was, kalmpjes nog wat blijven liggen tot de regeering, zeg over een of twee jaar eene sluitende begrooting had kunnen aanbieden, dan zou het, ja, zeker ook nog wel bestrijding hebben ontmoet; het zou wellicht ook niet precies, zooals het nu luidde, in beraadslaging zijn gekomen, doch naar de inzichten, die dan overheerschend zouden zijn, herzien aan het oordeel der Kamers zijn onderworpen, maar het had dan toch een veel beter kans gehad, wijl het dan niet meer mordicus allen, voor wie de verantwoordelijkheid voor 's lands financiën de zorg is, die hen het zwaartst drukt, tegen zich zou hebben gehad. Nu is het heele ontwerp voor goed van de dagorde af, en wij vreezen, dat het in geen lange jaren meer daarop kan worden gebracht."

Het *Handelsblad* (lib.) oordeelt zeer somber:

„In alle opzichten dus, voor de defensie, voor de financiën, voor onze politiek, is de dag van heden een *dies ater* (een ongeluksdag) te achten. Alleen de menschen die niets willen, geen defensie, geen bezuinigingen... en ook geen normalen politieken toestand, opdat zij de bestaande orde beter kunnen ondermijnen, kunnen juichen. Het is hun dag geweest. De dag der Nederlandsche *nihilisten*".

Wat zal nu het gevolg zijn?

„Dat de protestantsch-christelijke groepen er prijs op hebben gesteld met zooveel nadruk te ontkennen, dat harerzijds gedreigd is met een verbreking der rechtsche samenwerking, indien de Vlootwet zou worden verworpen, beschouwt men in parlementaire kringen, zegt *Het Handelsblad* (liberaal) als een aanwijzing, dat de mogelijkheid van een nieuw, zuiver rechtsch ministerie in den rechtschen kring geenszins wordt losgelaten — ook al acht de tegenwoordige minister-president dat onmogelijk.

Ook MR. MARCHANT, de leider der vrijzinnig-democratische fractie, heeft aan de *Telegraaf* verklaard, dat hij de vorming van een kabinet uit de partijen der rechterzijde met den formateur als leider voor de hand liggend vindt.

„De heer Schokking heeft, door te ontkennen dat hij voor de beweringen van den heer Ruys tegenover de katholieke pers gegevens had geleverd, de deur daarvoor opengelaten. De heer Van Schaik heeft uitdrukkelijk aan de Sociaal-democraten te verstaan gegeven, dat zijn votum tegen het wetsontwerp niet beteekende een votum voor samenwerking met hen. Hij heeft bovendien uitdrukkelijk verklaard, dat zijn verzet tegen het ontwerp gold het voor jaren bindend-karakter, niet de reconstructie van de Marine."

De taak van een nieuw Christelijk Kabinet teekent MR. MARCHANT aldus:

„Het nieuwe kabinet zal dan kunnen doen wat aan het demissionnaire kabinet allicht te zwaar zou zijn gevallen: herstellen de door den minister COLIJN in zijn haastig opgesteld bezuinigingsplan gemaakte fouten. Als de voornaamste heb ik reeds genoemd de behandeling van de garantie, in art. 40 van het bezoldigingsbesluit neergelegd, en de verwijzing van de werkloozen naar de armenzorg. Er zijn heel wat leden aan de rechterzijde, die deze maatregelen ook als fouten beschouwen. Aldus zal het nieuwe kabinet lichter medewerking kunnen vinden bij de oppositie en bij al die volksgroepen, wier medewerking voor het welslagen van de groote reorganisatie onmisbaar is. Een overzicht over alle takken van staatsdienst en de noodige reorganisatie daarvan zal dan aan eventueele militaire plannen moeten voorafgaan."

HET ANTI-PAPISTISCH GEDOE.

Hoe meer er bekend raakt over de vóórgeschiedenis van het ergerlijk anti-papistisch gedoe in zake het geweigerde kerkraam, (door de Kerkvoogden der Protestantsche St. Jacobskerk te 's Hage,) hoe fraaier de situatie wordt.

Het Vaderland weet omtrent die opdracht te vertellen hoe precies de vork in den steel zit:

„Het is wel een pijnlijke geschiedenis, schrijft het blad, dubbel pijnlijk, omdat eigenlijk niet Jhr. Loudon, maar wijlen mevr. Loudon het raam voor het koor van de Groote Kerk alhier heeft aangeboden. Ze deed dit —men onthoude dat wel—op verzoek. De Kerkvoogdij bezocht den heer en mevr. Loudon en vroeg hun, in navolging van mevr. Rose-Molewater, het koor met een geschilderd raam te willen versieren.

De historie wordt nog pijnlijker. Toen namelijk mevr. Loudon tot het geschenk besloten was, hebben de kerkvoogden de Mol van Otterloo en De Jong haar aangeraden het raam te laten ontwerpen door Toorop. Zij hebben ook de voorbesprekingen gevoerd en aan Toorop het grondidee voor het raam opgegeven. Pas daarna zijn de familie Loudon en Toorop met elkaar in betrekking gekomen.

Toorop maakte het ontwerp. Het werd bij Kleykamp tentoongesteld en en het mocht de instemming der geheele Kerkvoogdij vinden.

Dan komt een stuk bekende historie. De heer Nauta alarmeerde de Synode, niet omdat het ontwerp specifiek Roomsch was — ieder die het ontwerp kent, weet dat dit niet het geval is — maar omdat een Roomsche de ontwerper was. De Synode gaf daarop aan den Kerkeraad te kennen, dat de uitvoering van het plan haar ongewenscht voorkwam, en de Kerkeraad sloot zich met een meerderheid van ongeveer 40 tegen 20 stemmen bij dit oordeel aan. En.... de Kerkvoogdij boog het hoofd.

Jhr. Loudon bleef natuurlijk niets anders over, dan het ontwerp te betalen, de uitvoering er van af te gelasten en over de houding van de Kerkvoogden der Nederl. Herv. Gem. in den Haag het zijne te denken."

Ook wij denken er het onze van.

Het *„Handelsblad"* brengt intusschen nog meer lectuur te dezer zake.

Het blad ontving ook eenige protesten tegen het gebeurde. Maar de meening, dat ieder iezer met den kunstenaar het gebeurde betreuren zal, wordt niet bevestigd. Althans Ds. P. J. Kromsigt, die uit gelijksoortige affaires wel meer bekend is.... maar of deze tot de „weldenkenden" moet worden gerekend, beoordeele men:

„Hoe is het mogelijk, zoo vraag ik (Ds. Kromtigt is hier aan het woord) op mijn beurt, dat er zoo weinig Protestantsch besef leeft in den steller van dat stukje, dat hij in naïeve argeloosheid Rome bijvalt en in den Haagschen Kerkeraad niets anders kan zien dan hatelijke onverdraagzaamheid.

„Men lette eens alleen maar op de formuleering van het onderwerp: „De aanbidding der drie Koningen". Daarin ligt reeds een heel stuk Roomsche traditie, hetgeen aan uwen correspondent blijkbaar is ontgaan. Wij Protestanten, spreken van „de wijzen uit het Oosten" in overeenstemming met het evangelisch verhaal. Envoorts, Toorop is ongetwijfeld een groot kunstenaar. — Maar hoe zou het dan mogelijk zijn dat zulk een kunstenaar in zijn kunstwerk geen uiting gaf aan zijn Roomsch geloof? Dit is immers onmogelijk.

„Derhalve, — de conclusie is, dunkt mij duidelijk: de Haagsche Kerkeraad verdient geen blaam, maar lof, dat hij een goed bedoeld, doch verkeerd opgezet geschenk beleefd, maar beslist heeft afgewezen.

Of komt het er voor een Protestantsche kerk minder op aan?"

Maar de redactie van het *Handelsblad*, die waardeering verdient voor de wijze, waarop ze in deze zaak onzen Jan Toorop de hand boven het hoofd houdt, geeft een kamp en antwoord Dr. Kromsigt als volgt:

„Indien dr. Kromsigt eenige studie van kunstgeschiedenis had gemaakt, zou hij geweten hebben, dat de voorstelling, die het raam bevat, nooit anders dan een „Aanbidding der Koningen" wordt genoemd; óók waar het tafereelen geldt, die na de hervorming werden geschilderd, zooals b. v. door Rembrandt, wiens „Aanbidding der Koningen" in het Buckingham-paleis te Londen hangt, waarop hij de „Wijzen uit het Oosten", zooals de Statenbijbel ze noemt, evenals zijn katholieke kunstbroeders, als „Koningen" voorstelt, — een voorstelling ontleend aan den tekst, die in den Statenbijbel onder Jesaja 60 is te vinden:

„Maak u op, wordt verlicht want uw licht komt en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op.

„Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken, en donkerheid de volken; doch over u zal de Heer opgaan, en zijn heerlijkheid zal over u gezien worden.

„En de heidenen zullen tot uw licht gaan, en de koningen tot den glans die u is opgegaan."

„Wil dr. Kromsigt liever van „Wijzen" spreken, wij zien er geen bezwaar in en ook de Roomsche Toorop zou er gaarne mee instemmen, indien het raam onder dezen titel de Groote Kerk in Den Haag kwam sieren. En wat dr. Kromsigt's tweede opmerking betreft, — daarop heeft de schilder zelf hier reeds het antwoord gegeven toen hij schreef: „Dit raam heb ik natuurlijk uit volle overtuiging en geloof gemaakt om een algemeen-Christelijke beteekenis er aan te geven."

„Toen de Haagsche kerkvoogden De Mol van Otterloo en De Jonge de schenkers raadden het raam te laten ontwerpen door Toorop, en er zelve de grondidee voor aangaven, wisten zij, dat Toorop katholiek is, en dat hij, de *„Aanbidding der Koningen"*, voorstellend, daarmee uiting geven zou aan Roomsch geloof." Zij wisten tevens — wat dr. Kromsigt schijnt te vergeten — dat katholieken óók Christenen zijn, één met alle geloovige Protestanten in de belijdenis, waarvan Toorop's raam de verbeelding geeft: de belijdenis van de Godheid van Christus.

„De schenkers, de Haagsche kerkvoogden en met dezen veel meer „weldenkenden" dan dr. Kromsigt wil gelooven, vergeten dit gelukkig niet. Het zijn degenen, die niet iedere gelegenheid aangrijpen om met „hatelijke onverdraagzaamheid" den nadruk te leggen op wat verdeelt en scheidt: maar met vreugde roemend op wat Christenen bindt en samenhoudt, „in alles de liefde" betrachten, die immers volgens Paulus, „de meeste" is."

Tot zóóver *Het Handelsblad*.

Er is nog iets, wat de aandacht verdient

De Haagsche Kerkeraad, die het door Jhr. Loudon geschonken en door Jan Toorop geschilderde kerkraam weigerde, blijkt hoofdzakelijk gedreven te zijn door een zekeren mijnheer Max Nauta. Die heeft ook iets heel verschrikkelijks ontdekt: het gelaat van St. Joseph op het raam is niet anders dan het gelaat van Toorop-zelf. Stel u dit eens even voor, een Roomsch gezicht in die Protestantsche kerk. Bij dieper nadenken wordt de zaak echter nog veel erger: die Groote Kerk, waar dan dat Roomsche raam zou geplaatst worden, is zelf oorspronkelijk ook een Katholiek bouwwerk, de naam St. Jacobskerk zegt al genoeg. En als we des heeren Nauta's principe dóórvoeren, dan zullen de Protestanten ook moeten trekken uit zoo vele, vele kerken, over het heele land verspreid, welke er al stonden, vóór dat de Reformatie begon.

Inmiddels heeft Toorop aangeboden, den heer Nauta als model te nemen voor den Jozef op het kerkraam. Dan zal er ongetwijfeld een onvervalscht-Protestantsche facie den kerkbezoekers aanblikken.

Berichten uit de Kolonie.

Saint Martin.

Wij ontvingen over de Bestuurswisseling op de Bovenw. Eilanden nog de volgende nadere bijzonderheden:

Eind October kwam de nieuw benoemde Gezaghebber van de Bovenwindsche eilanden, de W.E.G. Heer R. J. BEAUJON JR. via St. Kitts op St. Martin N. G. aan. De eerste dagen brachten Z.H.E.G. en de aftredende Gezaghebber, de H.E.G. Heer Kapitein J. VAN DER ZEE, verschillende uren samen op het kantoor door, waarna eenige inspectiereizen werden gemaakt. Toen scheepten de beide gezaghebbers zich aan boord van de *Cyril* in voor een dienstreis naar Saba en St. Eustatius. Op Saba gaven eenige notabelen een bal ter eere van den aftredenden en ter verwelkoming van den nieuwbenoemden gezaghebber. Op St. Eustatius werden de beide Heeren op het tennisveld en in de leeszaal uitgenoodigd, waar toespraken werden gehouden en KAPT. VAN DER ZEE ook een souvenir werd aangeboden. Een Statiaansch orkestje bracht den Heeren een serenade voor de gezaghebberswoning.

Dinsdag 13 November waren de Heeren op St. Martin terug. Woensdagmiddag brachten de padvinders den aftredenden Gezaghebber een ovatie, waarna velen Kapitein en Mevrouw

van der Zee voor het laatst de hand kwamen drukken. Dienzelfden avond werd ten huize van DR. NUNES, Kapt. van der Zee namens de St. Martinsche ambtenaren toegesproken door den Heer E. S. A. Hoekstra, die hunne gevoelens van hoogachting en waardeering vertolkte en Z.H.E.G. mededeelde dat hem na aankomst in Holland namens hen een cadeautje als aandenken zal worden overhandigd. De Heer Hoekstra heette den nieuwbenoemden Gezaghebber Beaujon tevens met welgekozen bewoordingen welkom op St. Martin.

Donderdag 15 November klokslag 8 uur a. m. verscheen de familie van der Zee, van gezaghebber Beaujon vergezeld, op den steiger, waar verschillende notabelen, de ambtenaren, de padvinders en een talrijke menigte stonden te wachten. Na een lange reeks handdrukken aan weerszijden stapten de HEER EN MEVR. VAN DER ZEE en hun dochtertje in het roeibootje, dat hen aan boord van den zeilree liggende Gouvernementsschoener *Virginia* moest brengen. In twee andere bootjes volgden gezaghebber en de padvinders, die een afscheidslied ter eere van Kapt. v. d. Zee aanhieven. Onder een zware regenbui lichtte de *Virginia* het anker en dreef de baai uit. Over St. Thomas en Porto Rico gaat de familie van der Zee thans naar Curaçao, vanwaar zij begin December naar Holland denkt te vertrekken. Een goede reis en een behouden aankomst in het vaderland wordt hun bij deze toegewenscht.

Gedurende zijn driejarig bestuur heeft Kapitein van der Zee zich doen kennen als een krachtige persoonlijkheid, een ijverig en nauwgezet ambtenaar, eerlijk en onpartijdig, beleefd en voorkomend tegenover iedereen, als een onkreukbaar bewindsman, wien 's Lands belang de hoogste wet is, en die geen haarbreed afwijkt van wat zijn plicht hem gebiedt. De Regeering erkende dan ook zijne verdiensten en benoemde hem met den jongsten Koninginneverjaardag tot ridder in de Orde van Oranje Nassau. Dat het hem steeds wel moge gaan!

Aller blikken richten zich thans op den Heer BEAUJON, die reeds als gezaghebber zijne sporen heeft verdiend op Bonaire, waar de bevolking hem met leede oogen heeft zien vertrekken. Dat zijn bestuur in alle opzichten gelukkig moge zijn en zoodanig dat hij er later met voldoening op moge terugzien!

In den loop van den dag liet de nieuw opgetreden Gezaghebber op de gebruikelijke wijze afkondigen en aanplakken, dat hij het bestuur had aanvaard en tevens bekend maken dat er Vrijdag avond 8 uur ten Gezaghebbershuize gelegenheid voor kennismaking zou zijn.

— DR. L. C. J. NUNES is van zijn Europeesche reis terug en heeft de praktijk hervat. DR. B. J. EMANUELS is met de *Virginia* naar St. Thomas zijne echtgenoote tegemoet gereisd en gaat dan naar Saba, zijn nieuwe standplaats.

— De 2de helft van October hebben de Bovenwindsche eilanden flinke regenbuien gehad. Eris nu weer voldoende drinkwater voor eenige maanden.

Welkom.

Zondagmorgen is de Heer J. VAN DER ZEE en familie, afgetreden Gezaghebber der Bovenw. Eilanden hier met het SS. *Caracas* via Porto-Rico aangekomen.

Isla.

Naar wij vernemen wordt met kracht aan de uitbreiding van de petroleumraffinaderij op de *Isla* gewerkt. Naar men zegt worden er 18 petroleumtanks bijgebouwd. Voor dit werk wordt binnenkort een leger van 150 monteurs enz. uit Holland verwacht.

—Gisteren is de Heer BIERMAN, oud-directeur van C. P. M. met het S.S. *Baralt* naar Maracaibo vertrokken, om aldaar als Directeur van de *Carribean Cy.*, een afdeeling van de *Koninklijke Shell* groep, op te treden.

De Heer OCKENBURG zal voorloopig als Directeur van de C. P. M. optreden.

Regen.

Eindelijk hebben we het dan toch mogen beleven, dat de regentijd begonnen is. Zondag namiddag van half 5 tot 5 uur begon het met een flinke bui. Maar dat was nog niets vergeleken bij den volgenden dag, toen het 's morgens meer dan een uur lang zwaar geregend heeft. Dienzelfden avond half 9 viel er hier een matige kalme bui, die bijna den geheelen avond aanhield, terwijl het terzelfder tijd van 7 tot 10 uur 's avonds op Bonaire stortregende. Gelukkig is er nu ten minste weer een kleine voorraad drinkwater. En overal is men aan het planten gegaan.

Op Sta Rosa viel Zondag 19 m.M., Maandag 27 m.M. Dinsdag 4.5 m.M. Gisteren morgen vielen hier in de stad enkele lichte korte buitjes van weinig beteekenis.

Markt van New-York.

De stand der Curaçaosche exportartikelen op de markt van New-York was van 19 October tot 2 November als volgt:

Dividivi. Daar zijn maar weinig ladingen te N.-Y. aangekomen. Ook de navraag naar het artikel was zeer beperkt wegens den gedrukten toestand van den leerhandel. Een koop werd gesloten tegen 40 dls per ton van 2000 pond. Doch voor 39.50 dls werden er ook partijen verkocht. Nieuwe aanbiedingen ter verscheping worden ingewacht.

Geitenvellen. Geen verandering.

Aloë. Deze laatste week kwamen er te N. Y. 500 kisten aan, die bewaard worden tot den prijs van 10 cts kan verkregen worden. Een partij van 170 kisten werd tegen dien prijs verkocht, en het is te hopen, dat die prijs kan standhouden en zelfs nog wat stijgen, ofschoon de opkoopers steeds verzekeren, dat zij genoeg aloë in voorraad hebben.

Kamer van Koophandel.

De uitslag van de verkiezing voor de *Kamer van koophandel* was als volgt:

Het aantal geldig uitgebrachte stemmen bedroeg 76.

Hiervan zijn uitgebracht op:

den Heer J. P. G. Ecker 25 stemmen
" " S. M. L. Maduro 25 "
" " J. H. Jonckheer 23 "
" " Menkman 2 "
" " Ernesto Pardo 1 "

Zoodat de volstrekte meerderheid van stemmen verkregen:

J. P. G. Ecker
S. M. L. Maduro en
J. H. Jonckheer.

die derhalve tot leden van de Kamer van K. en N. zijn verkozen.

Bij de stemming in November 1919 werden in het geheel maar 34 stemmen uitgebracht, zoodat deze laatste verkiezing met 76 uitgebrachte stemmen nog al een goed figuur maakt.

Vergelijkt men echter dit aantal 76 met het aantal kiesgerechtigden ± 300, dan blijkt daaruit, dat maar ¼ gedeelte of 25% van hun kiesrecht heeft gebruik gemaakt, zoodat we nog weinig reden hebben om te gelooven, dat het kiesrecht hier op hoogen prijs gesteld wordt.

Ontvangen.

Van het Agentschap K.W.I.M. een nieuwe dagwijzer voor de Schepen van de Suriname-lijn van Januari tot Juni 1924.

—Van den Heer ARNOLD J. SALAS eenige reclameboekjes voor *Antiphlogistine*.

Nieuwe kerk van Janwe.

De bouw van deze nieuwe kerk vordert goed. Van buiten is zij reeds klaar, doch alleen de noordkant afgepleisterd. De rest zal moeten wachten tot na afloop van den regentijd. Aan de binnenzijde is het presbyterium met de beide sacristieën geheel en de ruimte van de kerk voor de helft afgepleisterd. Ook het mooie ijzeren kruis staat reeds op den toren. Men hoopt nog altijd met Kerstmis zoover met het werk gereed te zijn, dat de kerk in gebruik kan genomen worden.

Mgr. Vuylsteke.

Volgens berichten uit Holland zou onze Apost. Vicaris zich op het einde van November naar Rome begeven tot het brengen van zijn bezoek *ad limina* om verslag van de missie uit te brengen.

Gesnapt.

Van den diefstal bij den Syrier op Scharloo, waarvan wij onlangs melding maakten, zijn de daders gesnapt en achter slot.

Het zijn een Coriaan en een Curaçoënaar, de laatste heeft reeds meermalen met de justitie kennis gemaakt.

Een antiek horloge, dat hij ergens ten verkoop aanbood, wekte achterdacht en zoo liep hij in den val. Dit horloge werd door den Syrier als zijn eigendom erkent. Bij een huiszoeking kwam nog veel meer voor den dag, waarvan de eigenaars nog niet bekend zijn, zoodat ze waarschijnlijk wel meer diefstallen zullen gepleegd hebben.

Voor velen een gerustelling, voor de politie een voldoening.

St. Thomas-College.

Bij het sluiten van het schooljaar ll. Donderdag was door de Directie van het St. Thomas-College dien avond ter ontspanning aan de ouders der leerlingen aangeboden. Ook ZExc. Gouverneur BRANTJES met zijn militairen adjudant van EYCK VAN VOORTHUYSEN, de Hoogeerw Paters Wahlen eu Luyckx tal van andere paters, en eenige notabelen woonden deze uitvoering bij: Twee drama's werden ten tooneele gevoerd, het eerste *Un veneno* in het Spaansch, het tweede in het Engelsch: *The blind Prince or the rightfull Heir*.

Voor de talrijke aanwezigen, in het bijzonder voor de ouders en familieleden der leerlingen moet het wel een groote voldoening zijn geweest, hun kinderen, die in deze drama's een rol vervulden, met zooveel gemak en vaardigheid, als gold het hun eigen moedertaal, zich zien bedienen van die vreemde talen. Vooral het Engelsche drama door de oudere leerlingen gespeeld, werd, de jeugdige krachten in aanmerking genomen, uitstekend, en met veel gevoel voorgedragen en oogstte een welverdiend applaus.

Ter afwisseling werden door een kinderkoor eenige Hollandsche liederen onder leiding van frater Canutus gezongen, zoo zuiver en correct, zoo vol innig gevoel, dat het auditorium in opgetogen bewondering was.

Ook een klein orkest van eenige oud-leerlingen verleende zijn hooggewaarde medewerking door eenige stukken ten gehoore te brengen.

De Eerw Directeur, die zich in alle bescheidenheid achter het tooneel in een verborgen hoekje had teruggetrokken, werd door Z. Exc. Gouverneur BRANTJES na afloop bij zich ontboden om een hartelijk compliment voor de keurige uitvoering, die zoo duidelijk bewijs leverde voor het uitstekend onderwijs aan het St. Thomas-college gegeven, in ontvangst te nemen.

Diploma's.

Bij het einde van het schooljaar en het voltooien van hun studies aan het St. Thomas-College legden de volgende leerlingen met gunstig gevolg examen af in Handelsrekenen, boekhouden, Hollandsche, Spaansche en Engelsche taal en handelscorrespondentie benevens handelsaardrijkskunde en machineschrijven en behaalden hun diploma:

JACOBO SUAREZ, EUSEBIO MARTIJN, AMABEL HENRIQUEZ en ALTURO LAURENS.

Officieële berichten.

Mevr. J. S. G. Haayen-Spit, hoofd der Wilhelminaschool alhier, is in activiteit hersteld.

Aan den seinwachter op het fort Nassau A. Th. Spencer is tot verder herstel van gezondheid veertien dagen verlofsverlenging verleend.

A. H. Magdalena is benoemd tot tijdelijke agent van politie 2e klasse.

Aan den agent van politie 2e klasse J. E. L. Richardson is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

De heer M. C. Cadieres is definitief benoemd tot hulploods alhier.

Aan den agent van politie 2e klasse M. A. Blanchevier is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan den bode bij het Departement van Openbare Werken V. Argus is op zijn verzoek eervol ontslag als zoodanig verleend.

Droevig ongeluk.

Een draadloos bericht van Aruba meldt, dat Woensdagmorgen de Heer J. A. op een jachtpartij door onvoorzichtigheid is doodgeschoten. Het feit gebeurde des morgens ten 10 uur. Per auto naar de Playa vervoerd overleed de ongelukkige 's middags ten half 2. Het ongeluk schijnt zich aldus te hebben toegedragen. J. A. vroeg van zijn broer hem het geweer te geven, dat deze hem overreikte, dat toen plotseling afging waarbij de lading J. A. in de borst trof.

Eere, wien eere toekomt.

Aan *La Voz* ontleenen we het volgende:

„In een lezing, gehouden op het Vlaamsch Wis- en Natuurkundig Congres te Antwerpen (11 en 12 Augustus jl.), heeft Dr. Koopmans, arts te 's Gravenhage, er op gewezen, dat de eerste grondslagen en proefnemingen met *insuline*, het nieuwe geneesmiddel tegen suikerziekte (*diabetus mellitus*), reeds in 1913 door Dr. N. WATERMAN, (den vorigen Directeur van den Openb. Gezondheidsdienst op Curaçao) thans verbonden aan het kankerinstituut te Amsterdam, zijn verricht en gepubliceerd in het Hollandsch en Engelsch in de verslagen van de *Koninklijke Academie van Wetenschappen* resp. van 27 Maart en 31 Juli 1923. Het lijkt daarom wenschelijk, dat meer algemeen bekend wordt, dat reeds 10 jaar geleden een Nederlander deze gegevens steunend op talrijke proefmingen heeft verzameld en uitgewerkt, een nieuwe richting in de therapie der *diabetes* heeft aangegeven."

Koloniale Raad.

De zitting van den K. R., uitgeschreven voor l.l. Maandagavond, kon wegens het regenweer niet doorgaan.

De snoeperij van den Amerikaan.

In Amerika wordt de *chewing-gum* of kauwgummi in ontzaglijke massa verbruikt. Sportmenschen kunnen er evenmin buiten als de kokette juffertjes van de schrijfmachine of de schoolgaande hoop des vaderlands. In de trams en de ondergrondspoorwegen van New-York treft men steeds krantenlezende en kauwende passagiers aan en op alle stations en halteplaatsen staan automaten, die voor 5 cent de geliefde gom verschaffen. In plaats van een sigaret bieden hoffelijke lieden elkaar een stukje kauwgummi aan.

Overal op plaatsen, waar menschen moeten wachten tot in de wachtkamers der doktoren toe, vindt men steeds resten van kauwgummi — een overtuigend bewijs voor de populariteit. Naar men zegt is het enorme verbruik het gevolg geweest van een met groote virtuositeit gevoerde reclame-campagne.

Waaruit bestaat de *chewing-gum* nu eigenlijk? Hoofdzakelijk uit een lijmachtige stof, *chicle* genaamd, die verkregen wordt uit een tropische boom, *Chico Sapota*, die een meter of vijf-en-twintig hoog en zeer dik wordt. Men vindt hem in Mexico Honduras, Guatemala, Venezuela en Suriname. De *chicle* bevindt zich vlak onder den schors en vloeit naar buiten, wanneer daarin inkervingen gemaakt worden.

Wanneer de bruine staven ruwe *„chicle"* in de fabrieken komen, worden ze klein gemaakt en gereinigd, eerst met de hand, vervolgens machinaal. Dan komt de kleefstof in verwarmde machines, waar ze vermengd wordt met suiker, glucose en allerlei smaakgevende stoffen, als pepermuntolie, extract van zoet hout of vruchtenessences. De massa is dan geheel vloeibaar en stroomt in pannen, die van binnen bekleed zijn met stijfsel en poedersuiker. Daarin koelt de tot 120 gr. C. verhitte massa af, kan gemakkelijk uit de pannen gelicht worden en komt onder groote walsen, die het goedje de vereischte dikte geven. Later worden de lappen kauwgummie dan in kleine reepen verdeeld en verpakt.

Meer dan 1,000,000 dollar per week wordt door den Amerikaan voor *„chewing-gum"* betaald. De waarde in de factorij volgens het census was in 1921 ongeveer 38,500,000 dollar en daarbij moogt ge nog twee-en-eenhalf millioen voegen als nevenproduct in andere fabrieken verwerkt. De prijs in het klein zou aldus meer dan een millioen per week bedragen.

De populariteit van de *„chewing gum"* schijnt nog toe te nemen, want de waarde in chewing-gum, in 1921 opgenomen, was meer dan het dubbele van 1914.

Honor i Birtud.

Een zeer mooi boekje met bovenstaanden titel, geschreven in de volkstaal, heeft dezer dagen het licht gezien.

In 18 hoofdstukken behandelt het de gevaren, die eer en deugd (*honor i birtud*) belagen, geeft het ook de middelen aan de hand om die gevaren te overwinnen en een zedelijk leven te leiden. Zoowel ouders als hun opgroeiende kinderen zullen er een welkomen vriend en gids in vinden, om hun huiselijken kring en familieleven tot het gezegendst oord op aarde te maken.

Wij wenschen het mooie boekje in veler handen.

Dankbetuiging.

Zijne Excellentie de Minister van Koloniën heeft den Gouverneur verzocht den dank van Hare Majesteit de Koningin over te brengen aan de bevolking van Curaçao voor de harerzijds betoonde belangstelling ter gelegenheid van Hoogstderzelver Regeeringsjubileum.

Inspectiereis.

Met het S.S. *Zulia* is de heer MEERDINK, Inspecteur aan het onderwijs in onze Kolonie, Zondag via Porto Rico naar St. Martin vertrokken tot bezoek der scholen aldaar.

Een nieuw Ministerie??

Volgens een draadloos persbericht uit Holland, hier via het station Malabar bij Bandoeng (Java) ontvangen heeft H. M. de Koningin den Heer BEELARTS VAN BLOKLAND belast met de vorming van een extra-parlementair Ministerie, die deze opdracht nog in beraad heeft gehouden.

De Heer B. v. Bl. is afdeelingschef voor diplomatieke zaken bij het Ministerie van Buitenl. Zaken en behoort tot de christelijke partij.

Vreeselijke droogte in Zuid-Afrika.

De droogte in Zuid-Afrika wordt voortdurend erger, meldt een telegram uit Johannesburg. Er is nergens een spoor van regen te bekennen. In Oost-Transvaal zijn sedert Februari slechts enkele droppels gevallen en de toestand is ernstiger dan hij in veertig jaar geweest is. Het vee sterft in menigte. In den Vrijstaat en in groote streken van Transvaal en de Kaapkolonie is de grond bedekt met sprinkhanen. De boeren vreezen dat, zelf indien zij in staat zullen zijn dit jaar te zaaien, alles door deze insecten verwoest zal worden, die zich, zoodra er regen gevallen is, ontzaggelijk zullen vermenigvuldigen.

Draadlooze berichten.

In het laatste kwartaal hebben te Amsterdam 1100 verkeersongelukken plaats gehad, waarbij 15 dooden en 80 zwaar gewonden vielen.

— Een Engelsch eskader van vlagvertoon vertrok van uit Devonport voor een wereldreis onder commando van vice-admiraal Sir Field. Het eskader heeft eigen muziekkorpsen aan boord, terwijl onder de 3743 officieren en manschappen tal van kampioenen boksers en voetbal experts zijn, waardoor zoowel aan boord als aan den wal een heel program van voetbal- en boks-demonstraties kan afgewerkt worden.

Aluminium-Line.

De booten dezer scheepvaartlijn hebben sinds eenigen tijd niet meer onze haven bezocht. Volgens het *B. C.* was dit te wijten aan een werkstaking in het havenbedrijf te New-Orleans. Die moeielijkheden schijnen thans weer opgeheven, want nog deze maand kan de *Dea* hier verwacht worden, die 24e Nov. van New-Orleans en 27e van Mobile vertrok. Te beginnen met December is de geregelde dienst weer vrijwel verzekerd.

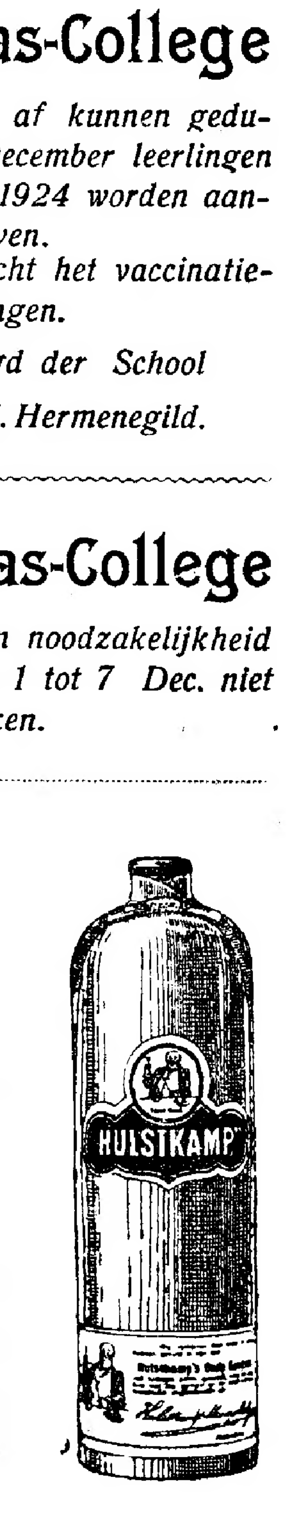
De Fylgia.

Volgens *La Voz* kunnen 13—14 Januari a.s. op het bezoek rekenen van de Zweedsche oorlogsboot *Fylgia* die onder bevel staat van Commandant Thor-Lübeck, met een bemanning van 362 koppen.

Het schip heeft een lengte van 377 voet, breedte van 48 voet en een maximum diepgang van 21 voet. Het heeft een waterverplaatsing van 4980 ton en is bewapend met 24 stukken geschut.

Het schip komt hier op zijn doorreis van La Guaira naar Pto Columbia.

H. Bierman
SS "Baralt"
p.p.c. 30 November 1923.

Politieke film.

XXXIV.

Voor zoover de nieuwsbladen ons hebben ingelicht, is de vorming eener afzonderlijke Rijnlandrepubliek een feit en hoewel gebleken is, dat een groot gedeelte der bevolking met deze politieke verandering niet akkoord ging (er is in sommige steden veel burgerbloed vergoten om het bezit van het gezag), toch waait de groen-witte vlag op de Staatsgebouwen van een aanmerkelijk aantal steden en dorpen. Officieel hebben Frankrijk en België zich „neutraal" verklaard, doch in de praktijk werd meermalen deze houding veranderd en oogluikend het separatistische optreden begunstigd en aan de Duitsche Schutspolizei hun wettig verweer verboden.

Berlijn heeft er dan ook ernstig over gedacht, om teneinde grooter moeilijkheden te voorkomen, aan het volksverlangen in Rijnland voldoening te geven en zoowel de kanselier als enkele ministers trokken naar Keulen, ten einde overleg te plegen met afgevaardigden der afscheidingsgroep, opdat door uitwisseling der diverse meeningen men wellicht tot het resultaat zoude komen om een afzonderlijke Rijnrepubliek binnen het kader van het Rijk te vormen.

Ondertusschen maakte de voorloopige regeering in Rijnland door aanplakbiljetten bekend, dat de oppercommissaris van de hooge intergeallieerde Rijnland-Commissie in Coblenz de regeering der Rijnlandrepubliek heeft erkend d.w.z. in die plaatsen waar de separatisten werkelijk de macht in handen hebben. Zeer vele ambtenaren, wien het om den broode ging, moesten nood gedwongen stelling kiezen en namen dienst bij de nieuwe regeering. Alle winkels zijn verplicht open te blijven van 7 uur 's morgens tot 7 uur 's avonds en hun waren tegen vastgestelde prijzen te blijven verkoopen. Behalve in de eerste dagen vernam men niet meer van wanordelijkheden, zoodat hier de normale groei en ontwikkeling der gebeurtenissen rustig dient afgewacht.

***

De houding van het kabinet te Berlijn ten opzichte van Saksen is niet algemeen bewonderd; er heeft zelfs een regeeringscrisis om gedreigd met eventueel uittreden der socialisten uit de regeering.

De groote Duitsche Rijksweer opgecommandeerd om in het Saksenland, dat door een communistisch bestuur geregeerd werd, orde en veiligheid te herstellen niet alleen, doch ook om den heeren te Leipzig en Dresden aan het verstand te brengen dat verbreken der relaties met Berlijn niet met die lichtvaardigheid pleegt te geschieden als waarmede men zijn fortuin in het kaartspel waagt.

De minister-president, dr. Zeigner, stelde de Saksische troepen tegen de Rijkssoldaten te weer en opponeerde zich heftig. Daarop zond Berlijn een ultimatum de Saksische regeering tot aftreden sommeerende; dit was als een sein tot den algemeenen aanval. In allerijl kwamen communisten en socialisten bijeen; uit de hoofdstad arriveerden de kopstukken der partij en na een rumoerige zitting van het ministerie, waarbij de vice-kanselier Schmidt (soc. dem.) tegenwoordig was, besloot het Saksische kabinet af te treden. Dr. Zeigner nam zijn ontslag, Berlijn trok den als minister-president afgezondenen dr. Heinze terug en een vrije stemmig bracht Fellich (soc. dem.) op het kussen, wien het gelukte een ministerie te vormen dat met alle kracht tegen de communisten zal optreden en beter luisteren naar de instructie uit de hoofdstad van het „grosze Vaterland".

Doch nu was de groote socialistische partij pas in rep en roer. Er heerscht een geweldige verbolgenheid, dat Berlijn tegenover Saksen zoo drastisch was opgetreden, terwijl ten opzichte van München een houding van oogjestoe wordt aangenomen. Op de vergadering der rijksdagsfractie, voor deze aangelegenheid bijeengeroepen, kwam de ontevredenheid der socialisten ernstig aan den dag.

Berlijn had geëischt, dat aan den in Beieren opereerenden generaal von Lottow, die het oppercommando voerde over de daar aanwezige rijksweertroepen, zijn ontslag zou worden gegeven, aangezien hij zijn instructies overschreed, doch de almachtige von Kahr deed juist het tegenovergestelde. Von Lottow werd met méér macht bekleed, en de Rijksweertroepen moesten opnieuw den eed van trouw zweren aan den „nieuwen" von Lottow, thans in zuiver Beierschen dienst.

Berlijn protesteerde, doch zweeg verder. Dit zwak optreden van dictator Stresemann tegenover het sterke Beieren in verband met de krasse maatregelen genomen ten opzichte van het kleinere Saksen, wekte de verontwaardiging der groote socialistische partij.

Er gingen stemmen op ons President Ebert uit de partij te stooten aangezien men hem aanzag als de stuwkracht van den kanselier.

Verder werd er zeer rumoerig beraadslaagd of een langer deelnemen aan de groote coalitie nog wel gewettigd was. Na urenlang debatteeren kregen de tegenstanders van het heengaan-uit-de-regeering de overhand en besloot men de socialistische ministers in het kabinet te handhaven onder de voorwaarden, dat vooreerst de staat van beleg moest worden opgeheven; vervolgens moet het optreden van Beieren als absoluut ongrondwettelijk worden beschouwd en alle geschikte middelen onverwijld aangewend om aan dien toestand een einde te maken. Het herstellen der rust in Saksen moest de taak der politie blijven en militairen (n.l. de rijksweer) alleen door het civiel gezag te hulp geroepen worden. Ten slotte moest de regeering te Berlijn ervoor zorgen dat de militie in Saksen werd gezuiverd van alle rechts-nationale elementen.

Deze condities werden den kanselier overgebracht en zouden beslissend zijn voor het behoud van de groote coalitie.

De Heer en Mevrouw

C. J. Krijt-Hildeman

hebben het genoegen hierbij kennis te geven aan Familie, Vrienden en Bekenden, dat op den 3n. November j.l. te New-York-City, het huwelijk voltrokken is van hun zoon

Frans Jozef

en Mejuffrouw

Luisa Cristina Raven.

Curaçao, November 1923.

Eenige kennisgeving.

Bekendmaking.

De verkoop van Juweelen en van Gouden en Zilveren voorwerpen, ter Spaar- en Beleenbank van Curaçao beleend van den **2 Januari 1922** af tot en met **30 Juni 1922**, onder **No. 7915 C** tot en met **No. 6805 D.** zal plaats hebben op Donderdag den 6 December a.s. en volgende Donderdagen.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao den 1 December 1923.

De Voorzitter

8 H. J. Cohen Henriquez
